

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПЛІКАЦІЇ ОЦІНКИ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

У статті з'ясовано сутність поняття «публіцистичний дискурс», схарактеризовано прагматичну спрямованість жанрово-тематичних різновидів публіцистики Михайла Грушевського періоду 1918–1919 рр., досліджено особливості функціонування фразеологізмів як продуктивних засобів експлікації оцінки в публіцистичному дискурсі Михайла Грушевського

Ключові слова: публіцистичний дискурс, оцінка як лінгвістична категорія, позитивно оцінне значення, негативно оцінне значення, компонентний склад фразеологізму, індивідуально-авторське вживання фразем.

Постановка наукової проблеми та її значення. На кожному історичному етапі розвитку суспільства мову поповнюють нові засоби, що виражають оцінне ставлення людини до реальної дійсності, зокрема й фразеологізми, аксіологічна маркованість яких є важливим чинником формування суспільної думки, здійснення ефективної комунікації. Оцінні фразеологізми поповнюють насамперед мову публіцистики, відтворюючи певний фрагмент дійсності та ставлення мовців до нього. Яскравим зразком вживання з прагматичною метою таких фразем є публіцистичний дискурс Михайла Грушевського періоду 1918–1919 рр. І хоча в сучасній лінгвістиці є багато наукових розвідок, присвячених дослідженню мови творів Михайла Грушевського (Г. Клімчук [7] та ін.), однак досі не вивчали особливості функціонування фразеологізмів як продуктивних засобів експлікації індивідуально-авторської оцінки повідомлюваного в публіцистичному дискурсі Михайла Грушевського, що й зумовлює актуальність обраної для дослідження теми.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання виокремлення публіцистичного різновиду дискурсу, визначення специфіки його функціонування та мовного арсеналу досліджували в сучасній лінгвістичній науці з різних теоретичних і практичних позицій. Наприклад, проблема історії виникнення та розвитку публіцистичного дискурсу, визначення публіцистичності як явища, необмеженого простором і часом, що стосується усіх культурних сфер, а публіцистики як одного з виявів журналістики, досліджена в працях О. Костюк [9]. З'ясуванню особливостей та функцій публіцистичного дискурсу присвячені наукові розвідки О. Гончар [3]. Значна увага дослідників зосереджена на вивченні особливостей публіцистичного дискурсу, як українськомовного (А. Загнітко [5; 6], В. Нарожна [11]), так й іншомовного, зокрема англomовного (О. Мосейчук [10], С. Федоренко, Т. Станішевська [14]), в контексті реалізації категорії комунікативного впливу на масового

адресата. Безпосередньо дослідженню мови публіцистичних текстів Михайла Грушевського присвячено праці Г. Клімчук [7], в яких зроблено спробу всебічно описати структурно-семантичні та функційно-стилістичні особливості лексичної та фразеологічної організації його публіцистики в контексті формування лексико-фразеологічної бази української мови кінця XIX – початку XX ст. і в зіставленні з нормами сучасної літературної мови.

Мета і завдання статті. Метою статті є дослідження фразеологічних засобів вираження категорії оцінки, зафіксованих у мові публіцистичних праць Михайла Грушевського періоду 1918–1919 рр., що вміщені в українських періодичних виданнях («Літературно-науковий вісник», «Громада», «Життя Поділля», «Село», «Нове життя»).

Реалізація мети зумовила необхідність виконання таких завдань: 1) визначити сутність і особливості функціонування публіцистичного дискурсу; 2) схарактеризувати прагматичну спрямованість жанрово-тематичних різновидів публіцистики Михайла Грушевського періоду 1918–1919 рр.; 3) дослідити особливості аксіологічного переосмислення та функціонування фразеологізмів як продуктивних засобів експлікації оцінки в публіцистичному дискурсі Михайла Грушевського.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Михайло Грушевський – видатна постать в українській історії, політиці, науці. Його наукові інтереси стосувалися найбільш актуальних національних громадянських питань тогочасного українського суспільства. Зокрема, одним із пріоритетних питань, досліджуваних науковцем, було формування політичної свідомості української нації, «вироблення в кожного члена громади спільних духовних орієнтирів і цінностей, передусім на рівні однакових рефлексій на події національної минувшини українського народу» [2]. Особливу увагу він також звертав на проблему функціонування української періодики, питання «вживання української мови в контексті буття політичної нації» [2]. Ці проблеми й становили головну тематику його публіцистичного доробку. «Публіцистика М. Грушевського виконувала одразу дві функції. Видана масовими тиражами, вона виявилась чудовим агітаційно-пропагандистським матеріалом для широкого загалу, який масово і стихійно долучався до українського руху і потребував освідомлення і чіткого визначення нагальних завдань моменту. Інша функція публіцистики М. Грушевського не потребувала великих тиражів, але була не менш, а, можливо, і більш важливою: голові Центральної Ради одночасно доводилось виступати і організатором (лідером) українського національно-визвольного руху, і його теоретиком-ідеологом, який розробляв ідейно-теоретичні підвалини руху» [1]. Обраний для дослідження період з листопада 1918 р. по квітень 1919 р. охоплює цикл публіцистичних праць, написаних під час нелегального становища Михайла Грушевського, в якому він знаходився після гетьманського перевороту і до його від'їзду за кордон, і вміщених в українських періодичних виданнях («Літературно-науковий вісник»,

«Громада», «Життя Поділля», «Село», «Нове життя»). У цих працях він висловлює незадоволення діяльністю своїх політичних опонентів і пропонує власні шляхи формування української державності в новому періоді історії України. Серед них основний масив складають аналітичні статті, в яких чітко виражені авторські суспільно-політичні орієнтири («Роковини 20/7 падолиста 1917», «По шкоді», «Україна окремішна», «Відродження Української Республіки», «Об'єднання України Наддніпрянської і Наддністрянської», «Метеор», «Спільний фронт», «Оздоровлення громадського життя», «Привіт»), а також художньо-публіцистичні нариси («Шевченкові роковини», «Шевченкове слово»), вступна промова на з'їзді («В дванадцятую годину») та рекламний анонс «Від редакції». Ці твори повною мірою можна зарахувати до публіцистичного дискурсу, який розглядають як ідеологічно структуровану друкованими засобами масової інформації символічну систему, що «відповідає інтересам домінуючої соціальної групи, зумовлює процес сприйняття соціального контексту, і в рамках цієї системи відбувається репрезентація і коректування соціального контексту» [10, с. 174]. Для текстів публіцистичного дискурсу характерна комунікативно-прагматична спрямованість, «яка виявляється в тому, щоб у процесі подачі інформації не стільки інформувати, скільки здійснювати соціально-психологічний вплив на аудиторію через переконання, навіювання» [3]. Такий вплив здійснюється насамперед шляхом репрезентації авторських оцінок соціальної дійсності за аксіологічною шкалою з опозиційними протиставленнями «доречно» / «недоречно», «правдиво» / «неправдиво», «добре» / «погано», «засудження» / «схвалення» для аргументованого формування громадської думки щодо нагальної суспільно-політичної проблеми.

Продуктивними експлікантами авторської оцінки в публіцистичному дискурсі Михайла Грушевського є фразеологічні звороти. Фразеологічне значення поєднує в собі відтворення певного фрагмента дійсності та ставлення мовців до нього, відповідно оцінна конотація є його невід'ємною складовою частиною. «Виокремлюючи ряд конотативних значень у семантиці фразеологізму, встановили, що основна функція конотації – це функція впливу, яка безпосередньо і нерозривно пов'язана з прагматикою публіцистичного дискурсу» [8, с. 7].

У складі зафіксованих у досліджуваному публіцистичному дискурсі фразеологізмів найбільший пласт становлять розмовно-побутові одиниці з соціальною оцінкою, що закріплює шкалу ціннісних політичних, громадянських і світоглядних пріоритетів Михайла Грушевського. Для позитивної оцінки використані традиційні фразеологізми на зразок *мати на оці* – «надіятися, сподіватися на щось, чекати чого-небудь, враховувати щось» [12, с. 375]; *поставити крапку над «І»* – «з'ясувати все остаточно, до кінця» [12, с. 549]; *запалити серце* – «збуджувати в когось сильні почуття або захоплювати кого-небудь» [12, с. 250]: *Сею дорогою й ішла*

більшість українських с[оціалістів]-р[еволюціонерів], що **мала на оці** національні інтереси трудового українського народу і, кінець кінцем, була змушена, в минулім році, відокремитись в особну організацію так званої центральної течії [4, с. 30]; Вони [українські партії] бачили себе змушеними **поставити точку над І** й представити в дійснім світлі значіння того воєнного наступу, що пішов з півночі, і того зривання зсередини, що чинилося з ріжних боків на Вкраїні [4, с. 16]; Але знов-таки не виступав ніхто так, як Шевченко, – з таким словом, що йшло до глибини душі наших людей, і простих, і вчених, селян і панів, **запалювало їх серце**, наповняло їх щирими пориваннями [4, с. 35].

Більш частотними в аналізованому матеріалі є негативно оцінні фразеологізми, що репрезентують полюс аксіологічної шкали зі знаком «–» за опозицією «схвалення» / «несхвалення». Наприклад, негативно оцінними виступають фраземи на зразок *стати на дорозі* – «зробитися, виявитися перешкодою комусь у досягненні якоїсь мети» [12, с. 692], *спустити з очей* – «на якийсь час перестати стежити, наглядати за ким-небудь» [12, с. 686]: *Але реакційні козакофільські ферменти ще можуть під якою-небудь іншою фірмою виплисти й стати на дорозі* нашого політичного розвою з великою шкодою для нього! [4, с. 9]; *Треба спустити з очей* не тільки історичну перспективу, але й забути фактичні відомості, які ми маємо про кирило-мефодіївські плани, щоб зробити закид опортунізму началоположникам української політичної мислі 1840-х рр. [4, с. 16–17].

Своєрідність семантичної структури фразеологічної одиниці зумовлена ситуативним характером знака, що одночасно виступає як підстава, яка є і стимулом для емоційної оцінки, і предметом індивідуально-авторського переосмислення. Відповідно до основної ознаки публіцистичного дискурсу, зокрема, поєднання стандартизованого та емоційно-експресивного мовлення, фразеологічні одиниці функціонують у ньому як такі, що привертають увагу, створюючи емоційно-оцінну образність, виразність, яка посилює впливовість інформації, переконання слухача в правильності пропагованих ідей, спираючись на його мораль, норми поведінки, систему оцінок.

Стилістичне використання фразеологічних одиниць у публіцистичному дискурсі пов'язане також і з різноманітними трансформаціями фразеологізмів, виявом індивідуальності цих перетворень та їх спрямованості. Способи трансформації фразеологічних одиниць виявляють майстерність автора в досягненні максимальної образно-експресивної насиченості, виразності та лаконізму мови. Внаслідок авторських видозмін помітною стає і смислова, і експресивна перебудова стійкого словосполучення. «Замінюючи компоненти, автор ніби дає нове життя відомій, з дещо втраченими художніми характеристиками фразеологічній одиниці, робить її об'єктом подвійної виразності» [13, с. 149]. Відбувається й аксіологічне переоцінювання, причому оцінка може змінюватися в межах аксіологічної шкали з

позитивної на негативну або навпаки, залишатися такою ж, але підсиленою, або може перейти в нейтральну. Наприклад, ряд фразем, що мають інгерентну позитивну чи негативну оцінку, в аналізованому матеріалі змінили свій аксіологічний вектор під впливом контекстуального оточення. Зокрема, позитивно оцінений фразеологізм *підготувати ґрунт* – «створювати необхідні умови для когось, чогось; для здійснення чого-небудь» [12, с. 165] у публіцистичному дискурсі Михайла Грушевського експлікує авторську негативну оцінку громадянської позиції частини тогочасної української спільноти: *Нарешті таки скінчилася Гетьманщина – сей «скверный анекдот», скомпонований спілкою наших поміщиків і німецьких генералів, що затягся так довго на шкоду і ганьбу України не без вини й певних частин українського громадянства, що **приготовила йому ґрунт** своїми класовими й партійними рахунками, а своєю безпринципністю й опортунізмом дала йому змогу закоренитися* [4, с. 5]. Інгерентно негативно оцінений фразеологічний зворот *випустити з рук* – «втрачати що-небудь, не вміти скористатися чимсь» [12, с. 81] – в авторському контексті набуває позитивної маркованості, експлікуючи прагнення автора до відокремлення та самостійності Української держави: *Тільки ж мало надії було на здійснення цих мрій, бо Австро-Угорщина була сильною державою, і трудно було сподіватися, щоб вона схотіла ці гарні, великі краї **випустити з рук**, а Росія здавалася ще сильнішою, і ще менше можна було думати, щоб вона пустила ті українські землі, які до неї належали* [4, с. 26].

Основна мета автора під час трансформації – надання фразеологічній одиниці семантичної місткості, що викликане комунікативними причинами: акцентуванням уваги слухачів на певній актуальній проблемі, зміною вектора оцінки суспільного явища чи процесу, авторською чи громадською переоцінкою певної реальії навколишнього світу тощо. Індивідуально-авторське варіювання компонентного складу фразеологізмів у публіцистичному дискурсі Михайла Грушевського відбувається кількома способами:

1. Розширення компонентного складу фразеологізму шляхом приєднання оцінних інтенсифікаторів за моделлю «оцінно маркований прислівник + фразеологізм + індивідуально-авторське уточнення»: *тримати в (своїх) руках* – «контролювати що-небудь, керувати чимсь» [12, с. 192]: *Вся власть у ній [Україні] має належати трудовому народові. Тільки ж він, а передусім селянство наше, що її визволило і відновило, мусить цю оновлену Українську Республіку **міцно тримати в своїх руках, пильнуючи ладу і порядку, тримаючися згідно і одностайно...*** [4, с. 25]; *приймати до серця* – «ставитися до чого-небудь з інтересом, надаючи йому великого значення» [12, с. 44]: *До того ж часу, коли сей момент повного викристалізування не наступив, всі, хто **щиро приймає до серця інтереси українського народу**, повинні дбати про заховання української окремішності від сторонніх впливів і вмішань* [4, с. 22].

Також ефективним способом інтенсифікації аксіологічного значення фразеологізму в аналізованому публіцистичному дискурсі є доповнення традиційного компонентного складу розмовно-побутових фразем додатковими оцінно маркованими епітетами: *зводити рахунки* – «мстити кому-небудь, караючи його, розправляючись з ним за що-небудь» [12, с. 259]: *Відси боротьба, суперництво і політиканство, наслідки котрого всім звісні. Згадуємо про них не для того, щоб зводити старі рахунки, а щоб покликати до їх забуття та встановлення нового співробітництва»* [4, с. 31].

Одним із варіантів як доповнення компонентного складу фразеологізму, так і конкретизації його оцінного значення, є приєднання до нього заперечної частки *не*, що спричиняє зміну полюсу оцінки на протилежний. Зокрема, традиційна розмовно-побутова фразеосполука *скласти (зложити) зброю* інгерентно виражає позитивну оцінку процесу припинення посягання на когось або щось, має значення «припиняти збройні дії, переставати воювати» [12, с. 657], однак в авторському контексті Михайла Грушевського, вживаючись для заперечення означеної дії, експлікує негативне значення: *Ми ні на хвилю не можемо забувати, скільки завзятих, непримиренних ворогів має українська самостійність і соціально-економічні інтереси української маси. Ми повинні тямити, що сі вороги не зложать зброї й ще довго, по всіх науках будуть користати з кожної нагоди, щоб наново пробувати зломити сі ненависні їм явища, які порушили їх привілегії, їх володіння, їх панування, викохане старим російським режимом* [4, с. 7].

2. Лексичні видозміни у фразеологічній одиниці, що переважно відбуваються шляхом заміни слів одного тематичного ряду з доповненням її компонентного складу: *скидати (з себе) маску* («показувати, виявляти свою справжню сутність; переставати прикидатися ким-небудь або яким-небудь» [12, с. 655]) – *скидати шати*: *В своїм ліквідаційнім запалі українська інтелігенція, знана її частина, не тільки покидала з себе соціалістичні шати, прибрані в період зросту революційної хвилі, але й розгубила, потоптала виховані всім попереднім розвитком українські принципи демократизму й народолюбства, що вважались органічними, невідлучними його прикметами* [4, с. 6]; *збивати з дороги* («впливаючи якимсь чином, змушувати кого-небудь відходити від власних переконань, намірів, дій» [12, с. 256]) – *зводити з дороги*: *І супроти тої хиткості й опортунізму, який виявила українська інтелігенція в останніх пробах, він повинен пошукати більш надійних і певних підвалин в самих товщах українських мас, відповідно усвідомити в їх політичних завданнях, на них сперти соціальну і політичну будову Української держави і до їх інтересів її устрій приладити, не даючи себе звести з сеї дороги ніякими націоналістичними примарами»* [4, с. 8]; *пролити світло* («пояснювати, робити щось зрозумілим, умотивованим» [12, с. 576]) – *вносити світло*: *Проголошення самостійності і незалежності Української Республіки мало внести ясне світло в сі відносини* [4, с. 16].

3. Контамінація стійкої сполуки в аналізованому дискурсі відбувається переважно шляхом зрощення синонімічних негативно оцінних фразеологізмів: **запаморочити розум** («зацікавлюючи когонебудь чимсь, ошукувати, обманювати, розраховуючи на наївність, довірливість і т. ін.» [12, с. 482]) + **засліплювати очі** («позбавляти когонебудь здатності чітко мислити, правильно сприймати і оцінювати дійсність» [12, с. 251]) = **засліплювати розум**: *І треба сказати, що та козацька декорація, котрою була вкрита чисто реакційна, поміщицько-воссоединительна програма сього авантюриста [Скоропадського], багатьом засліплювала розум, змушувала прищулювати очі на реакційні тенденції: за ціну націоналістичної форми вони готові були миритися з соціальною чи політичною реакцією* [4, с. 8].

Аксіологічна виразність таких фразеологізмів додатково підсилюється проекцією продуктованих соціальних оцінок на рівень і способи сприйняття інформації як загалом тогочасним українським соціумом, так і кожним українським громадянином зокрема: від загального візуального враження до формування інтелектуально-вольових оцінок сприйнятого. Авторські інтенції, бажання вплинути на загальну громадську думку, на індивідуальні державницькі та суспільно-політичні пріоритети окремих особистостей зумовлюють значну частотність вживання фразеосполук, що конкретизують людину, поєднуючи авторські оцінні судження із усталеною, закріпленою в соціумі оцінкою. Наприклад, **очі** (візуальний канал сприйняття інформації) – *мати на оці, прищулювати очі, спустити з очей*; **серце** (чуттєва сфера) – *не мати серця, приймати до серця, запалювати серце*; **руки** (тактильний канал) – *тримати в руках, випустити з рук*; **розум** (інтелектуально-вольова сфера) – *засліплювати розум*.

Продуктивними засобами створення піднесеності, патетики публіцистичного мовлення Михайла Грушевського, особливими оцінними характеристиками є крилаті вислови чи цитати з окремих відомих творів класиків української літератури, видатних політичних і громадських діячів, таких, як Павло Чубинський – *Протягом цілого півстоліття роковини уродин і смерті великого нашого Кобзаря були маніфестацією, часами єдиною можливою того, що «ще не вмерла Україна»* [4, с. 32]; Тарас Шевченко – *Справді, були такі сумні часи, коли українці в царській Росії не могли нічим більше й зазначити, що вони ще живуть і не забули того, що вони українці, як тільки тим, щоб зібратися в Шевченкові роковини, справити панахиду «по рабу божім Тарасі», з вірними людьми пом'януть його «незлим тихим словом»* [4, с. 33].

Висновки та перспективи дослідження. Проведений аналіз аксіологічної фразеології публіцистичного дискурсу Михайла Грушевського дає підстави вважати фразеологізми продуктивним засобом реалізації категорії оцінки. Створенню оцінності аналізованого публіцистичного дискурсу сприяють насамперед розмовно-побутові фразеологізми, менший

ступінь вираження оцінного компонента значення мають книжні фразеологічні сполуки. Найбільш продуктивними інтенсифікаторами аксіологічного значення висловлення є okazіонально трансформовані фразеологічні одиниці. Перспективи дослідження полягають у необхідності виокремлення комплексу аксіологічно маркованих мовних засобів як семантико-стилістичних маркерів індивідуального стилю Михайла Грушевського.

Список використаної літератури

1. Верстюк В. Михайло Грушевський: політична публіцистика 1917 року : доповідь, виголошена 17 березня 2002 року на науковій конференції, присвяченій 135-літтю від дня народження М. Грушевського у Нью-Йорку [Електронний ресурс] / В. Верстюк. – Режим доступу : [shorn.chtyvo.org.ua>Verstiuk_Vladyslav](http://shorn.chtyvo.org.ua/Verstiuk_Vladyslav) (16.02.2017).
2. Гирич І. Політична публіцистика Михайла Грушевського [Електронний ресурс] / І. Гирич. – Режим доступу: www.i-hyrych.name/Hrushevsky/PolitychnaPubliCystyka.html (14.02.2017).
3. Гончар О. С. Публіцистичний дискурс та його функції [Електронний ресурс] / О. С. Гончар. – Режим доступу: lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfilolog/21/7.pdf (17.02.2017).
4. Грушевський М. Твори : у 50 т. / Михайло Грушевський; редкол. : П. Сохань (голов. ред.), І. Гирич, С. Білокінь [та ін.]. – Львів : Світ, 2013. – Т. 4, кн. 2 : Серія «Суспільно-політичні твори» (листопад 1918 р. – жовтень 1926 р.). – 558 с.
5. Загнітко А. П. Комунікативно-прагматичні аспекти сучасного політичного газетного дискурсу / А. П. Загнітко // *Культура народів Причорномор'я*. – 2007. – Т. 1. – № 110. – С. 190–193.
6. Загнітко А. П. Сучасний політичний газетний дискурс: риторика і синтаксис / А. П. Загнітко // *Донецький вісник Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка*. – 2007. – Т. 16. – С. 5–19.
7. Клімчук Г. П. Мова публіцистики Михайла Грушевського : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спеціальність 10.02.01 / Г. П. Клімчук. – Дніпропетровськ, 2010. – 24 с.
8. Коновець С. П. Комунікативно-прагматичні особливості актуалізації фразеологізмів у дискурсі сучасної преси (за матеріалами іспанських періодичних видань) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спеціальність 10.02.05 / С. П. Коновець. – К., 2002. – 21 с.
9. Костюк О. Публіцистика й публіцистичність як дискурс та інтердискурс у царинах культури і масової комунікації [Електронний ресурс] / О. Костюк. – Режим доступу: www.kulnurolog.org.ua/i-conference/2012/109-infconf2012/551-kosiuk.html (16.02.2017).
10. Мосейчук О. М. Публіцистичний дискурс як контекст реалізації комунікативного впливу на масового адресата / О. М. Мосейчук // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. – 2012. – № 65. – С. 174–177.
11. Нарожна В. В. Функційно-стилістичні виміри антонімічних одиниць на тлі сучасного публіцистичного дискурсу / В. В. Нарожна // *Журналістика. Філологія. Медіаосвіта : зб. наук. праць*. – 2014. – С. 167–171.
12. *Словник фразеологізмів української мови* / уклад. : В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наук. думка, 2008. – 1104 с.
13. Ужченко В. Д. Українська фразеологія / В. Д. Ужченко, Л. Г. Авксент'єв. – Харків : Основа, 1990. – 167 с.
14. Федоренко С. В. Англомовний публіцистичний дискурс як соціокультурологічний лінгвістичний феномен сучасного комунікативного простору в перекладацькому аспекті / С. В. Федоренко, Т. І. Станішевська // *Молодий вчений*. – 2015. – № 1(16). – С. 194–196.

Поворознюк Светлана. Фразеологические средства экспликации оценки в публицистическом дискурсе Михаила Грушевского. В статье раскрыта суть понятия «публицистический дискурс», охарактеризованы основные жанрово-тематические разновидности публицистики Михаила Грушевского периода 1918–1919 гг., изучена их прагматическая направленность как социально-оценочных речевых актов; определены основные языковые средства, способные выражать аксиологическое значение в публицистическом дискурсе. Исследованы особенности функционирования разговорно-бытовых и книжных фразеологизмов как продуктивных средств экспликации оценки в публицистическом дискурсе Михаила Грушевского, а именно: определены фразеологизмы-экспликаты положительной оценки, фразеологизмы-экспликаты отрицательной оценки, охарактеризованы основные способы индивидуально-авторской трансформации фразеологизмов-прагмем (аксиологическое переосмысление содержания фраземы, индивидуально-авторские варьирования компонентного состава фразеологических единиц).

Ключевые слова: публицистический дискурс, оценка как лингвистическая категория, положительное оценочное значение, отрицательное оценочное значение, компонентный состав фразеологизма, индивидуально-авторское употребление фразеологических единиц.

Povorozniuk Svitlana. Phraseological Means of Explicating Evaluation in Mykhailo Hrushevskyi's Publicistic Discourse. The article reveals the essence of the notion of «publicistic discourse», describes the main genre and thematic varieties of the publicistic works by Mykhailo Hrushevskyi written in 1918-1919. The emphasis is laid on the pragmatic orientation of them as a socio- evaluative speech acts. The author identifies the principal linguistic means used to express the axiological rationality in the publicistic discourse. The peculiarities of functioning of both colloquial and bookish phraseology are considered as a productive means of explicating the evaluation issues in the Mikhailo Hrushevskyi's publicistic discourse. The study reveals phraseologisms, which express a positive evaluation, and those with a negative evaluating meaning. The importance is placed on the description of the main ways of the individual author's transformations of the phraseological units (axiological re-thinking of the content of phrases, individual author variations of the component composition of phraseological units).

Key words: publicistic discourse, evaluation as a linguistic category, positive evaluative meaning, negative evaluative meaning, component composition of a phraseologism, author's individual use of phraseology.

Стаття надійшла до редколегії 10.03.2017